

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
дисертації Чатченко Тараса Юрійовича

«Зайнятість та доходи в умовах формування інформаційно-мережевої економіки», яка подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 051 Економіка (галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки)

1. Оцінка роботи здобувача у процесі підготовки дисертації і виконання індивідуального плану навчальної та наукової роботи. У процесі роботи над дисертаційним дослідженням аспірант Чатченко Т.Ю. дотримувався індивідуального плану наукової роботи та успішно виконав індивідуальний навчальний план, показав себе як сумлінний та ініціативний виконавець. За час навчання в аспірантурі Чатченко Т.Ю. набув таких компетентностей: виявляти глибокі і системні теоретичні та емпіричні закономірності у сфері зайнятості та формування доходів в умовах цифровізації; поглиблено розуміти природу інформаційно-мережевої економіки та її вплив на трансформацію ринку праці; кваліфіковано здійснювати наукові дослідження у сфері економічної теорії та інституційного аналізу; виявляти наукові проблеми, недостатньо розроблені у вітчизняній та зарубіжній науці; готувати наукові тексти, статті та тези конференцій, здійснювати публічну апробацію результатів досліджень.

2. Обґрунтування вибору теми дослідження. Сучасна глобальна економіка переживає якісну трансформацію, пов'язану з масовим поширенням інформаційно-комунікаційних технологій, платформних бізнес-моделей та алгоритмічного управління. Ці процеси докорінно змінюють природу зайнятості та механізми формування доходів: розмиваються межі між найманою працею та самозайнятістю, поглиблюється нерівність між тими, хто опанував цифрові компетенції, та тими, хто залишається поза цифровим поступом.

Для сучасної України зазначена проблематика набуває особливого стратегічного значення з огляду на необхідність відновлення економіки після руйнівних наслідків збройної агресії та євроінтеграційний курс держави. Регіональні асиметрії цифрового розвитку, масове переміщення населення, руйнування виробничої бази - все це ставить завдання комплексного наукового осмислення процесів трансформації зайнятості та доходів. Актуальність теми визначається також недостатньою розробленістю у вітчизняній науці питань концептуалізації цифрового відчуження, механізмів легітимації нерівності через фетишизацію технологій та інтегрованого методичного інструментарію прогнозування відповідних трансформацій.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційного дослідження є виявлення та обґрунтування економічних механізмів трансформації зайнятості і диференціації доходів у цифровій економіці на основі

теоретичного аналізу, емпіричного дослідження та економіко-математичного моделювання.

Реалізація мети зумовила необхідність вирішення таких дослідницьких завдань:

- визначити концептуальні засади інформаційно-мережевої економіки та проаналізувати її вплив на трансформацію ринку праці;
- систематизувати теоретичні підходи до дослідження зайнятості і доходів у цифровій економіці;
- розробити систему методологічних індикаторів оцінки зайнятості та доходів в умовах цифрової трансформації;
- обґрунтувати концепції цифрового відчуження та цифрового фетишизму як теоретичних інструментів аналізу нерівності;
- виявити структурні закономірності трансформації зайнятості та диференціації доходів;
- розробити сценарні прогнози розвитку ринку праці до 2040 року;
- обґрунтувати стратегічні напрями державної політики у сфері зайнятості та механізми справедливого розподілу доходів в умовах цифровізації.

Об'єктом дослідження є економічні відносини зайнятості та доходів в інформаційно-мережевій економіці.

Предметом дослідження є економічні механізми та інституційні чинники трансформації форм зайнятості і диференціації доходів у цифровій (інформаційно-мережевій) економіці.

Методи дослідження. Методологічну основу дисертації становить сукупність загальнонаукових і спеціальних методів: системний підхід, історико-логічний метод, інституційний аналіз, статистичні методи, компаративний аналіз, сценарний аналіз, агентне моделювання та окремі підходи економетричного аналізу.

3. Особистий внесок дисертанта в отриманні наукових результатів та їх новизна. Дисертаційне дослідження виконано здобувачем самостійно, усі сформульовані в ньому положення та висновки обґрунтовані на основі особистих досліджень автора. Для аргументації окремих положень використані праці інших науковців, на які зроблені посилання. У наукових публікаціях дисертанта застосовано авторські ідеї та розробки.

Наукова новизна одержаних результатів розкривається у таких положеннях:

Вперше:

- обґрунтовано концепцію цифрового відчуження як багатовимірного феномену інформаційно-мережевої економіки, що виявляється у відчуженні працівника від засобів цифрового виробництва, результатів інтелектуальної праці, процесу прийняття рішень через алгоритмічний менеджмент та від власної трудової ідентичності в умовах

атомізації зайнятості; наслідком є поглиблення нерівності в доходах і формування нової цифрової периферії на ринку праці;

Удосконалено:

– теоретичний підхід до дослідження зайнятості у цифровій економіці шляхом синтезу неокласичної теорії людського капіталу, інституціональної концепції сегментації ринку праці та політекономічного аналізу цифрового капіталізму, що дозволяє комплексно пояснити механізми формування доходів в умовах нерівного доступу до цифрових компетенцій, мережових ефектів і монополізації платформ;

– аналіз диференціації доходів працівників у цифровій економіці через виявлення специфічних механізмів посилення нерівності: мережових ефектів, що забезпечують надприбутки власникам цифрових платформ; алгоритмічного ціноутворення праці, яке знижує переговорну силу найманих працівників; монетизації даних, що створює додаткові джерела вартості, не відображені в офіційній статистиці доходів.

Дістали подальшого розвитку:

– підходи до аналізу закономірностей структурної трансформації зайнятості, що полягають у поляризації ринку праці з одночасним зростанням частки висококваліфікованих когнітивних і низькооплачуваних сервісних занять при скороченні традиційних середньооплачуваних робочих місць, що супроводжується утворенням «цифрового розриву» між різними віковими, освітніми та географічними групами населення;

– розуміння цифрового фетишизму як феномену, за якого технологічні інструменти та алгоритми набувають видимості автономних суб'єктів економічних рішень, приховуючи справжні відносини експлуатації та привласнення вартості, - що впливає на формування доходів через легітимізацію нерівного розподілу на користь власників технологічної інфраструктури;

– уявлення про регіональні особливості розвитку зайнятості через виявлення асиметрій між центрами цифрової концентрації та периферійними територіями, де складаються різні моделі адаптації - від інтеграції у глобальні ланцюги вартості до поглиблення маргіналізації

4. Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, які захищаються. Обґрунтованість та достовірність наукових положень, результатів і висновків дисертації забезпечена використанням широкого кола теоретичних концепцій (інституційна та еволюційна економічна теорія, теорія платформної економіки, теорія цифрового капіталізму), верифікованих емпіричних даних Світового банку, ЮНКТАД та МОП, а також методів наукового пізнання, адекватних меті та завданням дослідження. Агентне моделювання перевірено шляхом аналізу чутливості параметрів та порівняння альтернативних сценаріїв. Застосування сукупності наукових методів дозволило виконати поставлені завдання, досягти мети дослідження та забезпечити наукову достовірність й

об'єктивність отриманих висновків.

5. Наукове, теоретичне та практичне значення результатів дисертації. Результати дисертаційного дослідження мають прикладне значення для Міністерства економіки, довкілля та сільського господарства України та Міністерства цифрової трансформації України - при розробці стратегічних документів щодо цифрового ринку праці; Міністерства соціальної політики України - при підготовці законодавчих ініціатив з модернізації трудового законодавства; Державної служби статистики - для оновлення системи показників зайнятості та доходів; регіональних органів влади - для обґрунтування програм підвищення цифрових компетенцій населення; закладів вищої освіти - у викладанні дисциплін «Цифрова економіка», «Ринок праці», «Державне регулювання економіки».

Окремі результати дослідження впроваджені в діяльність комунального підприємства КП «Харківські теплові мережі» м. Харків, що підтверджено відповідною довідкою.

6. Повнота викладення матеріалів дисертації в роботах, опублікованих автором. Результати дослідження у належній мірі відображені у 4 статтях у наукових фахових виданнях категорії Б:

6.1. Гриценко А.А., Чатченко Т. Генезис та еволюція поняття «Робота». *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2024. № 6. С. 279-284.

6.2. Chatchenko T., Gritsenko A. Flexibility as an essential form of labour market in digital economy. *Економіка і суспільство*. 2025. №74.

6.3. Чатченко Т.Ю. Формування доходів в умовах переходу до інформаційно мережевої економіки. *Грааль науки*. 2025. № 59. С. 378-385.

6.4. Чатченко Т.Ю. Цифровий фетишизм як механізм легітимації нерівності: трансформація зайнятості та диференціація доходів в інформаційно-мережевій економіці. *Грааль науки*. 2026. № 68. С. 151-158.

Усі наукові результати, отримані в дисертаційній роботі та винесені на захист, здобуто особисто автором й відображено в одноосібних наукових публікаціях [6.3, 6.4]. З наукових ідей, які були опубліковані у статтях у співавторстві з науковим керівником [6.1, 6.2], у дисертації використані лише ті ідеї, які є особистими розробками автора.

Крім того, додатково опубліковано 2 статті у інших наукових виданнях та 4 тез доповідей на міжнародних науково-практичних конференціях.

7. Дотримання академічної доброчесності. На підставі вивчення тексту дисертації здобувача, його наукових праць та Протоколу контролю оригінальності (перевірку наявності текстових запозичень виконано в антиплагіатній системі Strikeplagiarism) встановлено, що дисертаційна робота виконана самостійно, текст дисертації не містить плагиату, а дисертація відповідає вимогам академічної доброчесності.

8. Апробація матеріалів дисертації. Основні положення та результати дисертаційного дослідження були апробовані на 4 міжнародних науково-практичних конференціях з публікацією тез доповідей: XI міжнародній науково-практичній конференції «Sectoral research XXI: characteristics and features» (Чикаго, США, грудень 2025); VIII міжнародній науково-практичній конференції «Ricerche scientifiche e metodi della loro realizzazione: esperienza mondiale e realtà domestiche» (Болонья, Італія, грудень 2025); VI міжнародній науково-практичній конференції «Теорія модернізації в контексті сучасної світової науки» (Івано-Франківськ, Україна, грудень 2025); 47 міжнародній науково-практичній конференції «Світ наукових досліджень» (Україна, грудень 2025).

9. Оцінка структури, мови та стилю дисертації. Дисертація написана чіткою науковою мовою, структура роботи відповідає логіці здійсненого дослідження. Матеріал дисертації викладено в логічній послідовності та доступний для сприйняття. Зміст, оформлення дисертації та кількість публікацій відповідають Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 (із змінами згідно з Наказом МОН № 759 від 31.05.2019), та вимогам Постанови Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 р. «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії».

10. Відповідність змісту дисертації спеціальності, за якою вона подається до захисту. За своїм фаховим спрямуванням, науковою новизною і практичною значимістю дисертаційна робота Чатченко Т.Ю. відповідає спеціальності 051 - Економіка.

11. Результати обговорення та проведення презентації. Рекомендація дисертації до захисту. Здобувачем було представлено основні результати дисертаційної роботи на засіданні кафедри щодо попередньої експертизи дисертації у формі презентації і наукової дискусії після її завершення. За підсумком обговорення, дисертаційне дослідження було оцінено позитивно. Дисертаційна робота Чатченко Тараса Юрійовича виконана на належному науковому рівні та є цілісним завершеним науковим дослідженням, яке відповідає встановленим вимогам чинного законодавства України.

Враховуючи актуальність, наукову новизну, теоретичне та практичне значення отриманих результатів, а також відповідність роботи спеціальності 051 «Економіка», дисертація Чатченко Т.Ю. «Зайнятість та доходи в умовах формування інформаційно-мережевої економіки» рекомендується до захисту в спеціалізованій вченій раді для здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 Економіка з галузі знань 05 - Соціальні та поведінкові науки.

Висновок затверджено на засіданні кафедри економічної теорії та економічних методів управління економічного факультету Харківського

національного університету імені В.Н.Каразіна 10 червня 2026 р., протокол № 15.

Результати голосування:

за - 9 членів кафедри,

проти – немає,

утримались - немає.

Загальна кількість членів кафедри – 9.

Головуючий на засіданні - д.е.н., проф.,
професор ЗВО кафедри економічної
теорії та економічних методів управління,
Харківського національного університету
імені В.Н. Каразіна

Володимир СОБОЛЄВ

Онлайн сервіс створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

ПРОТОКОЛ
створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 15:54:19 15.06.2026

Назва файлу з підписом: Висновок_про_наукову_новизну_Чатченко (1).pdf.asice
Розмір файлу з підписом: 195.5 КБ

Перевірені файли:

Назва файлу без підпису: Висновок_про_наукову_новизну_Чатченко (1).pdf
Розмір файлу без підпису: 198.6 КБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: СОБОЛЄВ ВОЛОДИМИР МИХАЙЛОВИЧ

П.І.Б.: СОБОЛЄВ ВОЛОДИМИР МИХАЙЛОВИЧ

Країна: Україна

РНОКПП: 2063713613

Організація (установа): ФІЗИЧНА ОСОБА

Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 15:54:21 15.06.2026

Сертифікат виданий: КНЕДП АЦСК АТ КБ "ПРИВАТБАНК"

Серійний номер: 5E984D526F82F38F040000006EAE7401D3278406

Алгоритм підпису: ДСТУ 4145

Тип підпису: Удосконалений

Тип контейнера: Підпис та дані в архіві (розширений) (ASiC-E)

Формат підпису: З повними даними для перевірки (XAdES-B-LT)

Сертифікат: Кваліфікований

Версія від: 2026.04.06 13:00